

Formaal- ja mitteformaalhariduse lõimingust

1. septembrist 2025 jõustus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatus, mille §17 kohustab üldhariduskooli arvestama õpitulemustega, mille õpilane on saavutanud huvikoolis, juhul kui laps ja lapsevanem selleks soovi avaldavad ja vastavad tõendid esitavad. Tegemist on muudatusega, mida on ette valmistatud ja mille üle vaieldud vähemalt kümme aastat ning kuigi see seab koolidele järjekordsed kohustused, on läbimõeldud korralduse puhul sellest nii õpilastel kui ka koolidel võita.

Kõige olulisem on arvestada sellega, et formaal- ja mitteformaalõpe või üld- ja huviharidus peaksid teineteist täiendama ja toetama, mitte asendama. Seega mõnel pool praktiseeritud tava vabastada muusikakoolis õppijad täiel määral üldhariduskooli muusikatundidest ei ole seadusega kooskõlas – õpilast saab vabastada ainult nende õpitulemuste saavutamise protsessist, mille on ta saavutanud või saavutamas teises õppeasutuses, aga muusikakooli õppekava üldjuhul ei kata kõiki üldhariduskooli muusikaõpetuse õpitulemusi. Näiteks trompetimängijat ei saa vabastada ühislaulmisest, küll aga plokklöödiõppest. Kuid kuna tegevused muusikatundides on sageli mitmekesised ja omavahel läbi põimunud, ei pruugi selline üksikust tegevusest vabastamine õpilasele midagi juurde anda. Järgnevalt mõned näited, kuidas lõimingut siiski korraldada saaks.

Mida saab üldhariduskool teha?

- Pakkuda pilli harjutamise võimalust muusika- või mõne muu tunni ajast (kokkuleppel õpetajaga, vaba ruumi olemasolul).
- Pakkuda esinemispraktikat kooli kontsertidel, aktustel või tundides.
- Pakkuda ülesandeid, milles õpilane saab rakendada muusikakoolis õpitut.
- Arvestada muusikakoolis tehtud kontrolltöid, kui need katavad sarnaseid õpitulemusi.
- Arvestada muusikakooli eksamit kas osaliselt või täielikult loov- või praktilise tööna.
- Arvestada muusikakoolis õpitut kooli valikainena (eeldab koolidevahelist kokkulepet).

Mida saab muusikakool teha?

- Jätta õpperepertuaari ruumi paladele, mida üldhariduskoolis on „vaja“, nt mõne koorilaulu klaverisaade või instrumentaalsoolo.
- Töötada välja 35-tunnise kursuse mudel, mis oleks lihtsasti vormistatav kooli valik- või vabaainena.
- Korraldada oma õpilastele esinemisi üldhariduskoolides.
- Pakkuda individuaalset õpet õpilastele, kellele suures grupis õppimine on vastunäidustatud. Kui õnnestub kokku leppida rahastuses ja logistikas, võib selline õppevorm olla väga hea lahendus paljudele HEV-õpilastele.

Mida saavad muusikakool ja üldhariduskool ühiselt teha?

- Välja töötada ühilduvad õppekavad.
Näide. Kooli üks paralleelklassidest moodustatakse selline, kus kõik õpilased käivad muusikakoolis. 1.–4. klassini saab ühe nädalatunni asendada solfedžotunniga ja teine oleks „tavaline“ muusikatund, kus keskendutakse ühislaulmisele, silmaringile ja muule, mida üldhariduse õppekava eeldab.
- Korraldada ühisprojekte (nt „Pilli puudutus“ Tartus, PÕK Pärnus).
- Korraldada ühiseid kontserte.
- Soodustada õpetajate vahelist koostööd.

Hea teada:

- Muusika- ja üldhariduskooli õppekavade kõrvutamisel ei pea õpitulemuste saavutamist jälgima klasside kaupa, küll aga kooliastmeti.
- Kutseõppes kasutatavad ainepunktid on üldharidusse konverteeritavad valemiga 1 AP = 1 kursus (PGS § 25).

Kuigi on väidetud, et kõnealune muudatus aitab kokku hoida nii õpilase kui ka õpetaja aega, võib õpitulemuste tõendamine osutuda mõnel juhul isegi ajamahukamaks kui tunnis osalemine. Pealegi on suur hulk õpilasi, kes vabastamist ei soovigi.

Mõistame, et koolidel võib alguses tekkida küsimusi ja kõhklusid, kuid soovitame uut korda näha lahenduse, mitte probleemina. Erialaliitadena oleme valmis nõu ja tuge pakkuma ning kutsume osapooli üles suhtuma üksteisesse mõistvalt ja vastutulelikult, nii et energia kuluks eelkõige õppimisele ja õpetamisele, mitte selle vältimisele.

Eesti Muusikaõpetajate Liit
Eesti Muusikakoolide Liit

LISAINFO

PGS §17:

(4) Kool arvestab õpilase taotluse alusel või piiratud teovõimega õpilase puhul tema seadusliku esindaja taotluse alusel õpilase õppimist mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses õpetatava osana tingimusel, et see võimaldab õpilasel saavutada kooli või individuaalse õppekavaga ettenähtud õpitulemusi.

(5) Õpilase mitteformaalõppes või mõnes teises haridusasutuses läbitud õpingute arvestamise aluseid kirjeldatakse vastavalt riiklikes õppekavades sätestatule kooli õppekava üldosas.

PGS § 25:

(3) Kursus vastab ühe õppeaine 35 õppetunnile, mis on arvestuslikult võrdne 1,5 arvestus- või ainepunktiga, mida kasutatakse õppemahu arvestamise alusena kutse- või kõrgharidusõppes.

<https://www.riigiteataja.ee/akt/109012025024>

HTM selgitus:

<https://hm.ee/uldharidus-ja-noored/alus-pohi-ja-keskharidus/uus-formaal-ja-mitteformaaloppe-loiming>

Tartu lõiminguprojekt „Pilli puudutus“:

<https://www.opleht.ee/2020/05/pilli-puudutus-viib-kokku-muusika-ja-uldhariduskoolid/>

Pärnu PÕK-lõiming: <https://kunstidekool.parnu.ee/pa/>